

FEŠANDY ZE ŠUPLÍKŮ. SUDEK A SOCHY

23. 6. – 27. 9. 2020

Galerie hlavního města Prahy

Dům fotografie

Revoluční 5, Praha 1

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin, ve čtvrtek do 20 hodin

Kurátorky: Hana Buddeus a Katarína Mašterová

Výstavu pořádají Galerie hlavního města Prahy a Ústav dějin umění AV ČR, v.v.i. ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým museem v Praze.

Výstava poprvé komplexně představuje dosud téměř neznámou část celoživotní profesionální fotografické tvorby Josefa Sudka (1896–1976), a to fotografie uměleckých děl. Zaměřuje se na jeho milované téma sochy, které propojuje Sudkovy fotografické cykly s prací na zakázku.

„Plastika je živá a musí být fotografována jako živá,“ řekl Sudek v jednom interview v padesátých letech. I z jeho autorských výstav a publikací je zřejmé, že rád hledal paralely mezi fotografiemi soch a živých lidí, nebo později i stářím sešlých a zároveň majestátních stromů v pralese Mionší, kde vznikl cyklus *Zmizelé sochy*. K jeho oblíbeným sochařským motivům patřily i české gotické madony a světice, kterým říkal „fešandy“ – fotografoval je při příležitosti pražských výstav ve třicátých letech a vracel se k nim ještě v letech šedesátých.

S mnoha umělci Sudek navázal blízké přátelství a podporoval je i finančně. Díky tomu, že jejich díla často fotografoval výměnou za kresby, obrazy či sochy, shromáždil postupně obsáhlou sbírku uměleckých děl, dnes uloženou v Galerii moderního umění v Roudnici nad Labem a v Národní galerii Praha. Některé ze soch jsou ve výstavě k vidění nejen na fotografiích, ale také fyzicky. Mezi Sudkovy blízké přátele a současně významné zákazníky patřili např. umělci František Tichý, Emil Filla, Andrej Bělocvětov, Hana Wichterlová, Josef Wagner, Jiří Jaška, Stanislav Hanzík nebo Otto Rothmayer. V jejich ateliérech Sudek často nalézal i motivy pro vlastní fotografické cykly – např. v zahradě Hany Wichterlové vznikl cyklus *Zahrádka paní sochařové* a v zahradě architekta Otty Rothmayera cyklus *Kouzelná zahrádka (Zahrádka pana kouzelníka)*.

Umělecká díla Sudek fotografoval od druhé poloviny dvacátých až do sedmdesátých let 20. století. Snímky pořizoval buď jako dokumentaci pro archivy umělců, na zakázku uměleckých spolků a časopisů, nebo pro reprodukce v uměleckohistorických publikacích. Výstava proto ukazuje nejen originální autorské fotografie, ale i zkušební pozitivy, velkoformátové negativy a dobové reprodukce a podhaluje všechny fáze procesu vzniku a konkrétního užití fotografií. Kurátorky prezentují Sudkovy fotografie v jejich komplexitě, záměrně neprezentují pouze „highlighty“, ale inspirovány myšlenkami současné fotografické teorie podkrývají celý ekosystém Sudkovy pozůstalosti, pro niž jsou tržně úspěšné umělecké snímky stejně důležité jako reprodukce pro soukromé archivy slavných i méně známých sochařů a sochařek. Sudkův archiv nabízí nevšední a osvěžující pohled na dějiny českého výtvarného umění.

Výstava provádí diváka Sudkovou prací se sochou v jedenácti různě zaměřených kapitolách, zprostředkovávajících důležité kategorie (např. kapitola „Hlavy“ zaměřující se na portrét sochy; „Sochy v bytě“ odkrývající téma reprodukce a sošek prodávaných v limitovaných sériích v Krásné jizbě Družstevní práce a dalších podnicích; „Dokumentace“ s pestrým mapováním zakázek pro umělce), či na základě rozsáhlejších tematických souborů (např. „Sv. Vít“ – snímky z pražské katedrály, „Rodin a Francouzi“ se zaměřením na francouzské moderní sochařství, „Kuks a zahalená žena“ – barokní sochy v kontextu konce třicátých let či „Fešandy“ – středověké, barokní a lidové sochy). Jestliže je pro Sudka příznačné, že se zakázky prolínají s fotografováním „pro sebe“, skvělým příkladem jsou snímky z Lapidária Národního muzea (kapitola „Lapidárium“), kde v padesátých letech pořizoval reprodukce pro reprezentativní publikaci o této sbírce a stejné objekty nasnímal v lehce odlišných záběrech na větší formát také jako autorské fotografie, které prezentoval na svých výstavách.

Vzhledem k zaměření projektu na konkrétní soubor fotografií Josefa Sudka a k limitovaným možnostem výstavního sálu byl věnován pouze omezený prostor kontextualizaci Sudkova díla. Po jedné či dvou fotografiích je ve výstavě zastoupeno několik dalších významných autorů, kteří se ve stejné době jako Sudek věnovali fotografování uměleckých děl či architektury – Drahomír J. Růžička, Jaromír Funke, Jan Štenc, František Illek a Alexandr Paul, Josef Ehm a Tibor Honty.

Současný pohled ohledávající limity fotografické reprezentace a možnou aktualizaci témat, jimiž se Sudek ve vztahu k uměleckým dílům zabýval, přinášejí na výstavě díla tří současných umělců – Aleksandry Vajd, Jiřího Thýna a Hynka Alta, která byla zhotovena přímo pro tuto výstavu. Snaha prezentovat Sudka současně, jako historický materiál, který má ovšem potenciál oslovit dnešního diváka, propojuje všechny výstupy pětiletého projektu a projevuje se i v důrazu na kvalitní grafické zpracování publikovaných knih, které všechny upravil Martin Groch ve spolupráci s berlínským studiem Tim+Tim, i v architektuře, kterou pro aktuální výstavu navrhl Zbyněk Baladrán.

JOSEF SUDEK

Josef Sudek (1896–1976) je světoznámý český fotograf, který se narodil v Kolíně a většinu života prožil v Praze. Mezi léty 1928–1976 měl profesionální fotografický ateliér na Újezdě pod Petřínem. V zakázkové práci se věnoval hlavně reprodukování uměleckých děl, reklamní fotografii či fotografování památek. Snímky pořizoval zejména pro publikace; vydal mj. několik knih o Praze (např. *Pražský hrad – výtvarné dílo staletí*, 1945; *Praha panoramatická*, 1959; *Karlův most ve fotografii*, 1961), ilustroval monografie umělců a přispíval reprodukcemi do dobových časopisů uměleckých spolků. Sudkova zakázková tvorba pro umělce byla nejintenzivnější ve třicátých a čtyřicátých letech. V roce 1958 vyšla v nakladatelství SNKHLU jeho první monografie, v roce 1961 získal titul zasloužilého umělce. Mezi Sudkovy nejznámější fotografické cykly patří *Svatý Vít*, *Okno mého ateliéru*, *Kouzelná zahrádka* nebo *Labyrinty*. Jeho oblíbenými motivy byly pražská městská krajina a památky, zahrady či nalezená i inscenovaná zátíší.

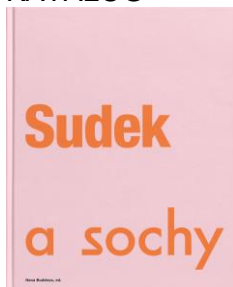
SUDEK PROJECT

Výstava je závěrečným výstupem pětiletého výzkumného projektu Ústavu dějin umění AV ČR, v.v.i. s názvem „Josef Sudek a fotografická dokumentace uměleckých děl: od soukromého

archivu umění k reprezentaci kulturního dědictví“ (NAKI II, id. č. DG16P02M002, 2016–2020), zkráceně Sudek Project, podpořeného Ministerstvem kultury České republiky (více na www.sudekproject.cz). Projekt inicioval a až do roku 2019 vedl prof. Vojtěch Lahoda (1955–2019). Cílem projektu je komplexní zpracování a prezentace obsáhlého fondu, čítajícího na 20 000 negativů a pozitivů fotografií uměleckých děl, který po Sudkově smrti věnovala jeho sestra Božena Sudková Ústavu dějin umění AV ČR. Božena Sudková, jediná stálá zaměstnankyně Sudkovy firmy, je ve výstavě přítomna nejen na fotografii Sonji Bullaty, zachycující Josefa Sudka se sestrou, ale i prostřednictvím různých dokumentů, jako jsou účetní knihy, do nichž zapisovala všechny zakázky.

V rámci projektu výstava završuje několikaleté bádání historiček umění Hany Buddeus a Kataríny Mašterové a práce celého týmu, fotografek a fotografů, restaurátorek, zaměstnanců ústavní fototéky a brigádníků, kteří se podíleli na plošné digitalizaci fondu, očištění a novém uložení všech negativů a pozitivů a tvorbě databáze, postupně zveřejňované na webových stránkách www.sudekproject.cz. K významným dílčím výstupům projektu v minulých letech patřila např. výstava *Josef Sudek: Topografie sutin*, která veřejnosti poprvé představila rozsáhlý soubor Sudkových snímků Prahy, fotografovaných těsně po skončení druhé světové války a kterou pro Dům fotografie GHMP v roce 2018 připravili Katarína Mašterová, Mariana Kubištová a Vojtěch Lahoda.

KATALOG

Hana Buddeus, ed., *Sudek a sochy*, Praha: Artefactum 2020

Hana Buddeus, ed., *Sudek and Sculpture*, Praha: Artefactum / Karolinum 2020 (anglická jazyková verze)

K výstavě vychází výpravná publikace s názvem *Sudek a sochy* a více než 400 reprodukcemi a 600 tiskovými stranami, editovaná Hanou Buddeus a zahrnující odborné texty celkem šesti autorek a autorů. Publikace vychází v české a anglické jazykové mutaci. Vedle pěti odborných esejů je v ní také třicet šest krátkých medailonků zaměřených na osvětlení Sudkovy zakázkové práce. Většina ilustrací je celostránkových. Kniha vychází v grafické úpravě Martina Grocha a studia Tim+Tim.

Čtyři odborné eseje od kurátorek výstavy Hany Buddeus a Kataríny Mašterové mapují Sudkovy fotografie soch z různých úhlů pohledu. První text „Život soch: možnosti fotografické rekontextualizace“ využívá oblíbené metafory z mýtu o sochaři Pygmalionovi, jehož láska

probudila sochu k životu, a popisuje, jak fotografie sochy ožívuje. Sudek sám v jednom rozhovoru řekl, že „plastika je živá a musí být fotografována jako živá“. Druhý text „Zmizelé sochy: od nacházení obrazů k obrazové produkci“ interpretuje Sudkův zájem o torza, ruiny a fragmenty, který obvykle bývá spojován se surrealismem, a nově poukazuje na souvislost s obeznameností s dějinami umění a s četnými zakázkami na fotografování stářím sešlých gotických a barokních soch. Třetí text „Světlo na soše, socha na světle“ je věnován fotografickému tématu par excellence, světlu a stínu, a popisuje, jak se Sudek od cíleného využívání světelných paprsků a svícení elektrickými lampami v ateliéru dostává k rozptýlenému dennímu světlu, ale i k šeru a ke tmě. Čtvrtý text „Sudkova archivní zahrádka“ se zabývá Sudkovými fotografiemi uměleckých děl jakožto specifickým archivem, popisuje několik „životních“ fází tohoto archivu a ukazuje, jak díky jeho otevření znovu získávají pozornost i některá zapomenutá díla a jejich autoři.

Uměleckohistorický výklad je doplněn pátým textem „Skla, plasty a papíry: pohled restaurátorky“ od Kateřiny Doležalové, která v něm popisuje konzervátorskou a restaurátorskou práci spojenou s pětiletým grantovým projektem na uchování Sudkova fondu v Ústavu dějin umění AV ČR.

Druhá polovina knihy, psaná kolektivem autorů a autorek (Hana Buddeus, Zuzana Krišková, Mariana Kubištová, Katarína Mašterová, Fedora Parkmann a Martin Pavlis), je věnována krátkým medailonkům zadavatelů, kteří si od Sudka objednávali fotografie: k jeho častým zákazníkům patřili přátelé sochaři (např. Hana Wichterlová a Bedřich Stefan, Josef Wagner a Marie Wagnerová-Kulhánková), umělecké spolky (S.V.U. Mánes, Umělecká beseda), časopisy (Světozor, Pestrý týden ad.) i nakladatelské domy (kromě Družstevní práce Sudek úzce spolupracoval např. s nakladatelstvím Melantrich).

Kurátorky výstavy: Hanna Buddeus a Katarína Mašterová

Grafické řešení: Martin Groch a studio Tim+Tim

Architektonické řešení: Zbyněk Baladrán

Mediální partneři: Art&Antiques, A2, ArtMap, Český rozhlas, protisedi.cz, Radio 1

Vstupné: 120 Kč plné (dospělí) / 60 Kč snížené (studenti, senioři)

Kontakt pro novináře: Michaela Vrchotová, +420 725 818 721, vrchotova@ghmp.cz

Další informace: www.ghmp.cz

www.facebook.com/ghmp.cz

www.instagram.com/ghmp.cz

DOPROVODNÝ PROGRAM

Aktuální informace o dalším doprovodném programu naleznete na www.ghmp.cz.

Upozornění: V souvislosti s vývojem situace spojené s koronavirem může být ovlivněn kalendář doprovodných akcí. Změna programu vyhrazena.

Komentované prohlídky

čt 23. 7. 2020, 18 h, *Fotografický archiv* (s kurátorkou výstavy Katarínou Mašterovou)

čt 27. 8. 2020, 18 h, *Originály a reprodukce* (s kurátorkou výstavy Hanou Buddeus)

čt 10. 9. 2020, 16 h, *Restaurování a konzervování* (kratší prohlídka ve výstavě následovaná návštěvou restaurátorské dílny na Ústavu dějin umění AV ČR s ukázkami poškozených negativů s kurátorkou výstavy Hanou Buddeus a restaurátorkami fotografie Kateřinou Doležalovou a Terezou Cíglarovou)

čt 24. 9. 2020, 18 h, *Nakladatelství, spolky a výstavy* (s kurátorkou výstavy Hanou Buddeus a historičkou umění Marianou Kubištovou)

Workshop: Fotografujeme sochy

3. 9. 2020, 17 h, Dům fotografie

Naše vnímání sochy neovlivňuje jen její tvar či materiál, ale také její aktuální umístění, osvětlení a možnosti pohybu při prohlížení. Jak s těmito kvalitami pracuje fotografie? V rámci workshopu představíme různé přístupy k fotografování soch, od reprodukcí do katalogů po současné umění. Diskuzi povedou kurátorky výstavy s pozvanými fotografkami a fotografy na základě konkrétních ukázek z jejich práce.

Paralelní kino: Mediální dialogy (ve spolupráci s Národním filmovým archivem)

po 14. 9. 2020, 18 h, kino Ponrepo, Bartolomějská 11, Praha 1

uvádí: Hana Buddeus a Sylva Poláková

Mediální dialogy jsou pokračováním tématu výstavy v jiném médiu a jiné době. Sledují protnutí performance, sochy a pohyblivého obrazu v pracích současných umělkyně. Záznamy těchto akcí, v nichž se video vzdaluje dokumentační roli a vstupuje do aktivního dialogu se snímanými objekty, představí Barbora Dayef, Eva Kořátková a Pavla Sceranková.

EDUKAČNÍ AKTIVITY

Sobotní výtvarné workshopy

so 25. 7. 2020, 13–18 h, *Příběh sochy*, Dům fotografie

so 15. 8. 2020, 13–18 h, *Zahalená živá socha*, Dům fotografie

V rámci výtvarných reakcí a interaktivních prohlídek se zaměříme na autorovo fotografování sochařských uměleckých děl, které je doposud veřejnosti málo známé. Budeme vytvářet koláže, ve kterých zachycené sochy umístíme do různých prostředí (např. interiér kostela, čistý výstavní prostor, industriální prostředí atd.) a pozorovat, jak okolní prostor mění celkové vyznění a dojem z uměleckého díla. Dále si vyzkoušíme vyplnit inventární karty k obrazově zachyceným i reálně vystaveným sochám a společně se tak zamyslíme nad parametry, kterým se v rámci uměleckých děl věnuje pozornost. Výtvarně budeme pracovat s tematikou sochařského portrétu a vyzkoušíme si prolínání ve formě tvorby fragmentárních kombinovaných koláží, ve kterých budeme spojovat fotografie portrétovaných s fragmenty fotografií sochařských bust. Vznikne tak pomyslná vizualizace přechodu od skutečné podoby až k zachycené sochařské formě.

Vyzkoušíme si i realizaci tzv. živých soch, kdy budeme vycházet z fotograficky zachycených i vystavených uměleckých děl a inspirovat se jimi. Účastníci si tak vyzkouší stát se živou sochou (např. gotickou madonou) a uplatníme tak vliv stylizace, zdůraznění kontextu a zapojení atributu za použití jednoduchých materiálů, látek a předmětů. Návštěvníci tak budou mít možnost stát se např. zahalenou sochou. Dále bude možné formou hry hledat v expozici fotografie soch, které budou skutečně umístěny přímo ve výstavním prostoru. Během prohlídek si budeme všimnout také technologických aspektů vystavených fotografií a porovnávat i rozlišovat fotografie, novotisky, negativy a reprodukce.

Výtvarný ateliér pro dospělé a seniory

pá 25. 9. 2020, 15–18 h, *Fotografický negativ a pozitiv I*, Edukační centrum

ne 27. 9. 2020, 15–18 h, *Fotografický negativ a pozitiv II*, Edukační centrum

Interaktivní workshopy budou reagovat na tvůrčí práci Josefa Sudka z technologického hlediska fotografického procesu. V rámci výtvarných dílen budeme pracovat u zvětšovacího přístroje a seznámíme se s jeho technickými parametry. Zaměříme se na proces zhotovení pozitivního obrazu, kdy budeme osvětlovat černobílé negativy. Oživíme si tak atmosféru fotokomory, práci s vývojkou a ustalovačem. Za červeného světla budeme pozorovat fotografické misky, až se začnou objevovat známé obrysy realistického obrazu.

Interaktivní prohlídky výstavy pro všechny typy škol i další věkové a zájmové skupiny s možností následné výtvarné reakce ve formě vlastní tvorby. Akce přizpůsobujeme časově, tematicky i úrovní náročnosti konkrétním požadavkům každé školy.

Rezervace nutná

Cena: děti do 10 let, studenti uměleckých škol, pedagogové 5 Kč; nad 10 let 20 Kč

Kontakt: Lucie Haškovcová, lucie.haskovcova@ghmp.cz, 606 612 987, 608 216 418

Kromě výše zmíněných akcí budou probíhat i další edukační aktivity zaměřené na ostatní cílové skupiny, jako jsou například znevýhodnění návštěvníci nebo rodiče s dětmi na rodičovské dovolené.